

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA

LADAS TULABA

VYSKUPŲ IR APAŠTALŲ KOLEGIJA

Atspaudas

iš

L.K.M. Akademijos *Suvažiavimo Darbų* VII t.

135-150 psl.

L3. KLAIPEDA PIRMIŲ
ARCHIVAS 3

ROMA 1972

VYSKUPŲ IR APAŠTALŲ KOLEGIJA

Vatikano II Visuotinis Bažnyčios Susirinkimas iškėlė ir tolesniam teologų svarstymui perdavė Vyskupų Kolegijos klausimą. Šiame straipsnyje imuosi svarstyti šią problemą, liedsdamas biblinę klausimo pusę, kuri faktiškai sudaro problemos pagrindą.

Vyskupų Kolegija turi analogiją Apaštalų Kolegijoje. Apaštališkoje Konstitucijoje *Lumen Gentium* Vatikano II Susirinkimas teigia: «Kaip Petras ir kiti apaštalai, Kristaus patvarkymu, sudarė vieną apaštalų Kolegiją, taip Petro įpėdinis, Romos Popiežius, ir apaštalų įpėdiniai, vyskupai, jungiasi tarp savęs į vieną vienetą»¹. Taigi, pirmą kartą kalbėti apie vyskupų Kolegiją, reikia žvelgti į apaštalų Kolegiją, kas ji tokia buvo, kokį vaidmenį turėjo pirminės Bažnyčios gyvenime.

I. APAŠTALAI IR JŲ KOLEGIJA

1. Pavadinimas. — Artimieji Kristaus mokiniai, kuriems jis patikėjo ir pavadė savo Bažnyčios ugdymo ir valdymo misiją Naujo Testamento šv. knygoje yra vadinami trimis vardais: Dvylika, Apaštalai ir Viešpaties Mokiniai.

a. Dvylika. — Šis vardas beveik išimtinai vartojamas evangelistų šv. Mato (10,3 ; 20,17 ; 26,20.47) ir šv. Morkaus (3,14.16 ; 4,10 ; 6,7 ; 10,32 ; 11,11 ; 14,10.17.20.43). Šv. Lukas evangelijoje beveik lygiomis vartoja kaip Dvylika (6,13 ; 8,1 ; 9,1.12 ; 18,31 ; 22,3.47), taip ir Apaštalai (6,13 ; 9,10 ; 11,49 ; 17,5 ; 22,14 ; 24,10). Bet *Apaštalų Darbų* knygoje šv. Lukas Dvylikos vardą tik vieną kartą temini (6,2). Šv. Jonas savo evangelijoje Dvylika mini keturis kartus (6,67.70.71 ; 20,24). O šv. Paulius savo laiškuose tik vieną kartą apaštalus tituluoja Dvylikos vardu (*I Kor* 15,7).

b. Apaštalai. — Šis vardas visai neužtinkamas pas šv. Morkų, o šv. Matas jį vartoja tik vieną kartą (10,2-5). Šv. Lukas tačiau jį dažnai

¹ Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II, *Constitutiones I^{ae} creta, Declarationes*, Vatikanas 1966, 131 psl., 22 nr.

naudoja: būtent, šešis kartus evangelijoje ir net dvidešimt penkis kartus *Apaštalų Darbuose* (2,37; 4,33.34.36; 5,12 ir kitur). Šv. Jonas evangelijoje temini tik vieną kartą (13,16), bet Apreiškimų knygoje jį vartoja keletą kartų (2,2; 18,20; 21,14). Pagaliau šv. Paulius savo laiškuose šį vardą vartoja beveik išimtinai. Taip kad jis pagrįstai gali būti vadinamas pauliniškuoju titulu.

c. Viešpaties Mokiniai. — Šis yra daugiau bendrinis vardas. Juo vadinama kaip Dvylika Apaštalų, taip ir kiti Kristaus mokiniai, kurie buvo su juo, kurie jį sekė jo apaštališkose kelionėse (*Lk* 10,1.23; *Mt* 10,24; *Jon* 6,60; 19,38 ir kitur). Vienok kartais evangelistai Dvylika Apaštalų tituluoja Viešpaties Mokiniai (*Jon* 6,3.16.24; 9,2; 11,7.12.16; 12,4; 13,5; *Mt* 11,1; 14,19 ir kitur).

Pats seniausias iš šių trijų pavadinimų neabejotinai yra Viešpaties Mokiniai. Juo buvo vadinami Kristaus sekėjai, pirm negu jis išsirinko sau Dvylika (*Mt* 9,10; 5,1 *Mk* 2,15). Pats Kristus naudojo šį vardą, jį taikydamas arba mokiniams aplamai, arba dvylikai išrinktųjų (*Jon* 8,31; 14,26-33, *Mt* 10,24.42; *Jon* 15,8).

Apaštalo vardas rinktiniais mokiniams buvo duotas paties Išganytojo. Šv. Luko evangelijoje skaitome: « anuo metu atsitiko, kad jis nuėjo į kalną melstis, ir praleido naktį besimeldamas į Dievą. Kai išaušo diena, jis pakvietė pas save mokinius, išsirinko iš jų dvylika ir jiems davė Apaštalų vardą » (6,12 ir sek.).

Dvylikos vardas tikriausiai yra pats vėliausias. Jis buvo pradėtas vartoti tik ilgainiui, būtent, kai šv. Paulius pradėjo apaštalauti tarp pagonių. Pradžioje titulas Dvylika, atrodo, buvo vartojamas tik kaip papildinys prie tikrinių vardų Mokiniai ir Apaštalai (*Plg.* *Mt* 10,1; 11,1; 20,17). Vėliau, kai šalia dvylikos Kristaus išrinktų apaštalų atsirado dar kiti, kurie savinosi apaštalo titulą, kaip šv. Paulius ir šv. Barnabas (*Gal* 1-2); ir kai krikščionys iš žydų pradėjo prieštarauti šv. Pauliui ir jo skelbiamam Evangelijos visuotinumui, reikalaudami, kad krikščionybė pasilaikytų žydiškąjį charakterį, Dvylika įgavo tikrinio vardo prasmę (*ApD* 13-15), kad taip būtų galima skirti tuos, kuriuos Kristus nuo pradžios savo apaštalaavimo pašaukė, išsirinko ir pavadino apaštalais, nuo tų, kurie vėliau gavo apaštalo titulą.

Vardo Viešpaties Mokiniai prasmė yra labai aiški. Jėzus buvo Mokytojas (*Mt* 9,11; 17,23; 26,18; *Jon* 3,2.10; 11,28; *Lk* 7,40). Tie, kurie jį sekė, kurie jo klausė, buvo jo mokiniai (*Mt* 10,24; *Lk* 14,26; *Jon* 19,38). Ypatinga ir išimtiną prasmę mokinio titulą sau taikė dvylika apaštalų, kadangi jie Jėzui buvo artimiausi, visada su juo buvo, visus jo darbus matė ir visas jo kalbas girdėjo; be to,

jie dar gavo ypatingų iš jo pamokymų (*Jon* 19,27 ; 13,5,35 ; *Mt* 14,19 ; 15,2 ; *Jon* 15,14-16).

Apaštalas yra graikiškos kilmės vardas. Žodis *apostolos* graikų kalboje turi įvairią prasmę. Jis gali reikšti : misija, emigracija, emigrantas, pasiuntinys, laivo kapitonas ir kita. Kristus, duodamas šį vardą savo rinktiniais mokiniais, jam taikė pasiuntinio prasmę, t. y. to, kuris yra siunčiamas įvykdyti kokį nors uždavinį siuntėjo vardu (Plg. *Jon* 13,16). Šia prasme žodis *apostolos* yra vartojamas Naujojo Testamento šv. Knygose 79 kartus ; o graikiškame Senojo Testamento vertime *apostolos* atsako hebraiškam *šalah* ir aramiškam *šaliah*, kas reiškia pasiuntinį (*AtI* 22,7 ; *Ps* 78,49 ; *Jer* 49,36 ; *Bar* 2,25 ; *1 Mak* 2,18 ; *2 Mak* 3,2 ir kitur). Apaštalai taigi yra Kristaus pasiuntiniai, kuriems jis pavedė skelbti Evangeliją jo vardu ir autoritetu.

Dvylika tiesioginiai pažymi skaičių. Ilgainiui šis skaitvardis tapo tikriniu vardu, kad juo išskirtų apaštalus nuo kitų Kristaus mokinių.

2. *Apaštalu pašaukimo kilmė ir prigimtis. a. Kilmė.* — Jėzus laisvai ir savarankiai pasirinko sau mokinius (*Jon* 15,6 ; *Mk* 3,13.) Jis išsirinko jų dvylika (*Jon* 6,71). Jis laikė juos prie savęs. Mokė. Rengė. Paskui siuntė skelbti Evangeliją visiems (*Jon* 15,16). Jis jiems davė apaštalu, t. y. pasiuntinių vardą (*Lk* 6,13).

Nėra jokios abejonės, kad pradžioje apaštalo titulas buvo duotas tik Dvylikai. Šv. Lukas aiškiai sako, kad Jėzus išsirinko sau dvylika mokinių ir juos pavadino apaštalais (6,13). Tas pats evangelistas Lukas, kalbėdamas apie septyniasdešimt du, juos vadina mokiniais, o ne apaštalais (10,1). Ir kiti evangelistai apaštalo titulą teikia išimtinai tik Dvylikai (*Mt* 10,2 ; *Jon* 13,16 ; *Ap* 21,14).

Šv. Morkus, kalbėdamas apie Dvylikos pašaukimą rašo : « Paskui jis užlipo į kalną ir pašaukė pas save tuos, kuriuos norėjo, ir jie atėjo pas jį. Jis paskyrė dvylika, kad jie būtų su juo » (*Mk* 3,14). Jie buvo su juo virš dvejų metų : klausė jo pamokslų, stebėjo jo darbus, jį sekė ; iš jo gavo specialių pamokymų (*Mk* 4,10-31 ; 6,7-13 ; *Jon* 13,13-17 ; 14,22 ; *Mt* 15-20 ir kitur). Ilgainiui Jėzus jiems leido bandyti apaštalauti, suteikdamas kai kurių antgamtinių galių, būtent : gydyti ligas ir išvarinėti piktąsias dvasias (*Mk* 3,15 ; *Mt* 10,7-11,1 ; *Jon* 14,12). Jų darbas buvo sėkmingas (*Mk* 7,13). Išganytojas, patenkintas pradiniais laimėjimais, juos ir toliau dar mokė ir auklėjo bei rengė misijai, kuri jų laukė apaštalavimo darbe (*Mt* 17,14-21 ; *Jon* 15,12-17). Vienok apaštalu parengimo darbą jų pašaukimui įvykdyti galutinai turėjo atbaigti Šv. Dvasia, kurią Kristus, sugrįžęs pas Tėvą, žadėjo jiems atsiųsti. Savo atsisveikinimo kalboje Dieviškasis Moky-

tojas kalbėjo apaštalams: « Dar daug ką turėčiau jums pasakyti. Bet jūs dar nesate pajėgūs visa suprasti. Vienok Ji, Tiesos Dvasia, kai ateis, ves jus į visokią tiesą » (*Jon* 16,12). Prisikėlęs iš numirusiųjų Jėzus per keturiasdešimt dienų, vienur ar kitur pasirodydamas, kalbėjo apaštalams ir juos mokė apie Dievo karalystę, « iki tai dienai, kai, davęs per Šv. Dvasią savo išrinktiesiems įsakymų, buvo paimtas į dangų » (*ApD* 1,2). Paskutiniai Kristaus nurodymai apaštalams, kuriuos sintetiškai paduoda pirmieji trys evangelistai, buvo siuntimas: skelbti Evangeliją visoms žemės tautoms, pradėdant tačiau nuo Jeruzalės; raginti visus prie atgailos; teikti Sakramentus, atleidžiant nuodėmes ir duodant išganymo malones. Visa tai apaštalai turėjo daryti Jėzaus vardu ir vienybėje su juo, bei priklausomybėje nuo jo, kadangi jis pasiliko su jais Bažnyčioje neregimu būdu iki amžių pabaigos (*Mt* 28,18-20; *Mk* 16,15-18; *Lk* 24,44-53).

b. Prigimtis. — Kristus išsirinko ir pašaukė apaštalus, kad jie jam talkintų ir po jo tęstų Bažnyčios kūrimo, ugdymo ir valdymo darbą. Jie turėjo skelbti Evangeliją ir ją patvirtinti stebuklais. Jie buvo įgalinti teikti Sakramentus: krikštyti, atleisti nuodėmes, atkurti Paskutinės Vakarienes, t. y. Eucharistijos paslaptį, suteikti Šv. Dvasios dovanas rankų uždėjimu (*Mt* 10,5-10; 28,16-20; *Mk* 16,15-18; *Lk* 22,19; 24,47; *ApD* 8,14-17).

Skelbti Evangeliją. — Tai buvo pirmoji apaštalu pareiga (*Mk* 16,15). Jie turėjo skelbti Evangeliją, tiesa, pradėdami nuo Jeruzalės, t. y. nuo žydų, bet ją turėjo nešti ir kitoms tautoms, pasiekdami visus žemės kraštus (*Lk* 24,47; *Mt* 28,19). Skelbti Evangeliją reišė skelbti patį Kristų: Dievo Sūnų, tapusį žmogum; vargusį, bet garbingą; nukankintą ant kryžiaus, bet prisikėlusį iš numirusių; nužengusį iš dangaus ant žemės, ir užžengusį nuo žemės į dangų; žodžiu, nuo amžių žadėtą ir laiko pilnybėje atsiųstą Išganytoją-Mesiją (*ApD* 1,8; 2,22-35; *1 Kor* 1,23; *2 Kor* 4,5; 11,4).

Daryti stebuklus. — Skelbti Evangeliją nereišė tai tik pamokslauti, tik kalbėti ir liudyti apie Kristų žmogiškos išminties žodžiais; tik skleisti ir aiškinti jo skelbtąjį mokslą. Ne. Tai reišė parodyti ir įtikinti, kad Evangelija neša naują, ne žemišką, o dievišką gyvenimą (*1 Kor* 2,5). Ir ši dievišką gyvenimą pats Dievas per juos Jėzuje Kristuje duoda (*Ef* 2,8). Štai kodėl Išganytojas, siųsdamas apaštalus, liepė, kad jie ją skelbtų jo vardu ir ją tvirtintų jo jiems suteikta antgamtinė galia daryti stebuklus (*Mt* 28,19; *Mk* 6,12 s; *Lk* 9,6; 24,47).

Teikti Sakramentus. Krikštyti. — Pirmas konkretus apaštališkos veiklos siekimas turėjo būti Krikštas. Kristus, siųsdamas apaštalus į jų misiją, jiems įsakė: « Eikite ir mokykite visas tautas,

krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios » (*Mt 28,19*). Krikštas, kaip teigia Šv. Paulius, « turėjo paženklinti kiekvieną tikintį Šv. Dvasios antspaudu » (*Ef 2,19*); įjungti jį į šventųjų bendruomenę, į Dievo vaikų šeimą; o drauge būti tartum rankpinigiais dangiškojo paveldėjimo (*Ef 1,14*). Per Krikštą įvyksta naujas gimimas: senas žmogus iš naujo gimsta, tampa « nauju žmogum, sutvertu į Dievo panašumą teisingume ir tikrajame šventume » (*Ef 4,24*).

Nuodėmės atleisti. — Jau apaštalavimo eigoje Kristus žadėjo apaštalamis suteikti galią surišti ir išrišti (*Mt 18,18*). Šią jį jiems suteikė po prisikėlimo. Pasirodęs apaštalamis, jis jiems tarė: « Ramybė jums. Tai pasakęs, jis parodė jiems savo rankas ir šoną. Mokiniai, pamatę Jėzų, džiaugėsi. Jis dar kartą tarė: Ramybė tebūnie su jumis. Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu. Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir jiems tarė: Imkite Šv. Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tam jos atleistos; ir kam sulaikysite, bus sulaikytos ». Šiuos žodžius skaitome šv. Jono evangelijoje (*20,19-23*). Kaip Krikštą, taip ir nuodėmių atleidimą apaštalai turėjo teikti Kristaus vardu ir Šv. Dvasios teikiama galia (*Lk 24,47-49*).

Sutvirtinti. — Krikštas suteikia naują — malonės gyvenimą. Bet gyvenimas yra vyksmas. Reikėjo taigi, kad naują gyvenimą teikiančioji malonė, kaip įžiebta ugnis, būtų kurstoma ir ugdoma naujai teikiamomis malonėmis. Kristus pasirūpino ir šiuo. Jis suteikė apaštalamis galią rankų uždėjimu teikti pakrikštytiesiems Šv. Dvasios dovanų, stiprinančių Dievo malonių (*ApD 8,14-18*; *19,1-7*).

Atkartoti Eucharistijos Auką. — Tai ką Kristus iš anksto nusakė; tai ką jis iškilmingai žadėjo Kafarnaumo sinagogoje (*Jon 6,36-66*), tapo stebuklingoji realybė Paskutinės Vakarienės metu. Išganytojas duoną ir vyną pavertė savo kūnu ir krauju ir juo pamaitino apaštalus. Tai įvykęs, Jėzus liepė ir įgalino apaštalus atkartoti Eucharistijos stebuklą jo nuolatiniam prisiminimui, o tikinčiųjų dvasinės gyvybės palaikymui (*Lk 22,19*; *1 Kor 11,24* ir sek.).

3. Apaštaly paruošimas. — Dieviškas Mokytojas iš kitų mokinių išsirinko sau dvylika. Juos laikė visada prie savęs. Juos specialiai rengė misijai, kuri jų laukė vėliau Bažnyčioje (*Jon 15,27*; *19,35*; *ApD 1,8*; *2,32*; *3,15*; *4,33*; *10,39*; *Lk 24,48*; *ApD 1,2* ir kitur).

Kalbėdamas apie Dangaus Karalystę, Jėzus nedviprasmiškai davė apaštalamis suprasti, kad jie yra pašaukti vadovauti šiai Karalystei, ir kad joje būsianti hierarchinė tvarka, kokia buvo Sinagogoje. Šitai iššaukė apaštaluose rivalizaciją, nuolatinį spėliojimą, kas iš jų taps vyresnis ir panašiai (*Lk 22,24*; *Mt 18,1*; *20,26*; *Mk*

9,32). Atsirado net pašalinių intervencijų, kad išgautų iš Kristaus pažadą kai kurių apaštalų išaukštinimo naudai. Tai padarė Salomė, apaštalų Jono ir Jokūbo Zebedėjų motina. Ji prašė savo sūnams pirmųjų vietų Dangaus Karalystėje. Jos intervencija iššaukė kituose apaštaluose nepasitenkinimą (*Mt* 20,20-24 ; *Mk* 10,38). Kristus, nors iš vienos pusės primygtinai mokė apaštalus nuolankumo (*Mt* 20,25-28 ; *Mk* 10,42-45 ; *Jon* 13,12-17), iš kitos tačiau pusės aiškiai ir neabejotinai išskyrė kai kuriuos apaštalus, rodydamas jiems didesnio prielankumo, bei artimesnio prieteliškumo. Taip jis išskyrė iš kitų tarpo Petrą ir Zebedėjaus sūnus Joną ir Jokūbą. Jis juos padarė išimtinais liudininkais atsिमainymo ant Taboro kalno (*Mk* 9,1 ir sek.) ir kančios Alyvų darže (*Mt* 26,27). Jonas buvo žinomas kaip Kristaus numylėtas mokinys. Jis pats save savo evangelijoje vadina « mokinys, kurį Jėzus mylėjo » (*Jon* 21,7). Jonui Kristus leido padėti savo galvą ant jo krūtinės Paskutinės Vakarienes metu (*Jon* 13,23). Bet ypatingu būdu Kristus išskyrė iš kitų Petrą.

Petrą Jėzus išskyrė iš kitų jau paties pašaukimo metu, būtent, Jis jam davė naują vardą, o tai pas semitus turėjo ypatingą prielankumo ir priklausomybės prasmę². Jėzus, sutikęs Petrą, žvelgė į jį ir tarė: « Tu Jonos sūnus Simonas ; tu vadinsies Kefas, tai reiškia, Petras » (*Jon* 1,42). Naują vardą pas semitus paprastai ponai duodavo tarnams. Duodamas naują vardą ponas tuo pareikšdavo, kad tas tarnas jam ypatingu būdu priklauso. Kadangi Kristus iš Dvylikos apaštalų tik Petru davė naują vardą, tai iš to seka, jog Dieviškasis Mokytojas Petrą norėjo turėti ypatingoje sau priklausomybėje. Ilgainiui ir pats Petras pradėjo išsiskirti iš kitų Dvylikos. Jis visur rodėsi pirmas. Jis drįsdavo kalbėti ne tik savo, bet ir kitų apaštalų vardu (*Mt* 19,27 ; *Mk* 8,29 ; *Jon* 6,29). Jėzus šį Petro pirmavimą pripažino, ir po vieno tokio jo pirmaujančio pasireiškimo, jį pagyrė ir pažadėjo jam aukščiausią valdžią savo Bažnyčioje. « Palaimintas esi, — sakė Jėzus, — Jonos sūnau, Simonai, nes ne kūbas ir kraujas tau tai apreiškė, bet mano Tėvas, kurs yra danguje. Aš tau sakau : Tu Petras-Uola ; ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugalės. Tau aš duosiu dangaus karalystės raktus : ką tu suriši žemėje, bus surišta ir danguje ; ir ką tu atriši žemėje, bus atrišta ir danguje » (*Mt* 16,17-20). Ilgainiui Kristus apaštalam davė aiškiai suprasti, jog pirmuoju savo Karalystėje paliksiąs Petrą. Prieš Paskutinę Vakarienę Išganytojas plovė mokiniams kojas. Šį nuolankumo veiksmą jis pradėjo nuo Petro. Petras griežtai pasipriešino leisti, kad Mokytojas mazgotų jam kojas. Jis

² M.-J. LAGRANGE, *St. Jean*, Paryžius 1947, 47 psl.

sakė: « Viešpatie, tu man mazgosi kojas ? ». Jėzus atsiliepė ir jam tarė: « Šiuo metu tu nesuvoki, ką aš darau, tai sužinosi vėliau. Petras dar sakė: Ne. Niekados tu man nemazgosi kojų. Jėzus atsakė: Jei aš tavęs nenuplausiu, tu neturėsi dalies su manim. Tuomet Simonas Petras jam tarė: Viešpatie, ne tik kojas, bet ir rankas ir galvą » (*Jon 13,6-9*). Po to, subaręs apaštalus, kurie vis dar ginčijosi dėl pirmavimo, jis kvietė juos būti nuolankiais, ir davė jiems pagaliau aiškiai suprasti, jog pirmenybė jo Karalystėje teksiama Petrai. Jis sakė: Simonai, Simonai. Štai šėtonas siekė, kad sijotų jus, kaip kviečius. Bet aš meldžiausi už tave, kad nenustotumei tikėjimo. O tu, kartą atsigavęs, stiprink savo brolius » (*Lk 22,31-32*). Pastebėtina, kad Kristus meldžiasi tik už Petrą: prašo, kad jis išlaikytų tikėjimą. Nugalėjęs savo silpnumą, Petras vėliau turės rūpintis stiprinti kitus apaštalus, kad jie nenustotų tikėjimo. Kristus rūpinasi stiprinti Petro tikėjimą, o Petras turės rūpintis stiprinti kitų apaštalų tikėjimą.

Petras suprato ir žinojo, kad Kristus jį išrinko būti pirmuoju. Jis todėl ryžosi ir žadėjo būti pirmuoju ir savo ištikimybėje Mokytojui. Kai Jėzus pareiškė, jog vienas iš Dvylikos jį išduosias, Petras iškilmingai ir užtikrintai kartojo Išganytojui: « Nors ir visi atkristų, aš niekad... Nors ir mirti su tavim turėčiau, aš tavęs neišsiginysiu ». (*Mk 14,29.31*).

Pagaliam po prisikėlimo iš numirusiųjų, pasirodęs Dvylikai prie Genezareto ežero, Kristus suteikė Petrai aukščiausią valdžią Bažnyčioje, kurią jis jam anksčiau buvo žadėjęs. Šią sceną smulkiai aprašo šv. Jonas savo evangelijoje. Iš teksto aiškiai seka, kad Petrai suteiktoji valdžia Bažnyčioje buvo aukščiausia, ir ėmė ne tik tikinčiuosius, bet taip pat ir vadus, ėmant ir pačius apaštalus.

Pasirodęs apaštalamis ir su jais pavalgęs, Jėzus kreipėsi į Petrą ir jam sakė: « Jono sūnau, Simonai, ar myli mane labiau, negu šie ? » Petras atsiliepė ir tarė: « Taip, Viešpatie, tu žinai, kad aš tave myliu ». Tuomet Jėzus jam sakė: « Ganyk mano avinėlius ». Ir dar du kartus Kristus klausė Petrą, ar jis jį myli labiau, negu kiti; o, gavęs teigiamą atsakymą, kartojo: « Ganyk mano avinėlius... Ganyk mano avis ». Pokalbį baigė Jėzus, kviesdamas Petrą, kad jį sektų (*Jon 21,15-19*).

Egzegetai — katalikai ir nekatalikai — iš šio teksto, kaip teisingai pastebi J. M. Lagrange, daro išvadą, kad Kristus, kartodamas anuos žodžius: « Ganyk mano avinėlius... Ganyk mano avis » — suteikė Petrai aukščiausiojo ganytojo valdžią³. Mat kartojimas,

³ *St. Jean*, Paryžius 1948, 530 psl.

keičiant ganomųjų pavadinimą, — avinėlius ir avis, — reiškia ganomųjų visuotinumą; reiškia, kad visi yra pavedami Petro ganytojei valdžiai⁴, neišskiriant nei apaštalų. Juoba, kad kitose evangelijose užtinkame vietų, kur Jėzus apaštalamis teikia avinėlių vardą (*Mt* 10,16; *Lk* 10,8). Be to, Išganytojas Petrą priešpastatė kitiems apaštalamis, klausdamas, ar jis jį myli labiau, negu visi kiti, labiau negu jo kolegos iš Dvylikos. Petras jį užtikrino, jog tikrai taip yra. Jėzus priėmė šį jo prisipažinimą, ir jo pasėkoje jam suteikė aukščiausią valdžią, pagal aukščiausią jo meilę. Kadangi jo meilė buvo didesnė, negu kitų apaštalų, tai Išganytojas jam suteikė ir valdžią virš kitų apaštalų. Kaip Marijai Magdalenai Kristus «daug nuodėmių atleido, nes ji daug mylėjo» (*Lk* 7,47); taip ir Petruį Kristus suteikė aukščiausią valdžią savo Bažnyčioje, nes jis jį labiau negu visi kiti mylėjo.

Kristus, tiesa, visiems apaštalamis suteikė kunigystės pilnybę (*Jon* 20,23); visus siuntė skelbti Evangeliją (*Mt* 10,5 ir sek.; 28,19); visiems suteikė charismatinių dovanų su galia daryti stebuklus (*Mt* 10,8; *Mk* 16,17); bet visa šitai yra suderinama su Petruį suteikta aukščiausią valdžia Bažnyčioje. Petras turėjo valdyti Bažnyčią Kristaus vardu ir jo galia, kadangi jis pats liko visame nematomoji, bet tikroji Bažnyčios galva (*Ef* 4,7-16). Taigi Bažnyčios tvarkyme net ir apaštalai turėjo paklusti Petruį, kadangi jis atstovavo Kristų. Išganytojas kitiems apaštalamis davė visokių galių ir privilegijų, bet Bažnyčios, kaip regimosios Bendruomenės, gyvenimo tvarkyme visus palenkė Petro, kaip savo vietininko, valdžiai. Šitai seka iš pasakojimo, kurį Jonas paduoda po primato suteikimo teksto. Kai Dieviškasis Mokytojas kalbėjosi su Petru, Jonas juos sekė iš paskos. Petras, pamatęs, jog Jonas buvo juos besekąs, žinodamas, kiek Kristus mylėjo šį apaštalą, ir kiek šis troško būti Jėzui artimas (Plg. *Mt* 20,20 ir sek.), pagrįstai galėjo pagalvoti, kad gal ir jam Išganytojas yra numatęs kokią nors ypatingą paskyrimą savo Bažnyčioje; jis todėl klausė Mokytoją: «Viešpatie, kas bus su šituo?» Jėzus jam atsakė: «Jei aš noriu, kad jis pasiliktu, iki ateisiu, kas tau rūpi. Tu sek mane» (*Jon* 21,22). Šis Kristaus atsakymas yra sekančiai suprastinas: Jėzus yra pasiryžęs Jonui suteikti ilgo anžiaus malonę. Tai ir viskas. Petras neturi nei rūpintis, nei baimintis, kad Jonas galys koku nors būdu apriboti jo valdžią Bažnyčioje. Jis turįs tik vienu rūpintis, būtent, ištikimai sekti savo Dieviškąjį Mokytoją.

⁴ Ten pat, 529 psl.

Apaštalu parengimo darbą jų misijai vykdyti turėjo atbaigti, kaip jau auksčiau esame pastebėję, Šv. Dvasia. Kristus taigi, atsi-skirdamas nuo Dvylikos, jiems liepė pasilikti Jeruzalėje ir laukti, iki Šv. Dvasia nužengs ant jų ir pripildys juos « iš aukšto visokia galia » (*Lk 24,48*; *ApD 1,4-8*). Jėzui išengus į dangų, apaštalai, vykdydami Mokytojo įsakymą, nuo Alyvų kalno sugrįžo į šv. Miestą ir čia, užsidarę, meldėsi « drauge su moterimis, su Jėzaus motina Marija ir su jo broliais » (*ApD 1,12.14*).

Belaukiant Šv. Dvasios nužengimo, Šv. Petras ėmėsi iniciatyvos, kad būtų papildyta apaštalu Kolegija, paskiriant vietoj nusižudžiusio Judo Iskarioto kitą kurį Kristaus mokinį. Kadangi apaštalu parin-kimas ir pašaukimas priklausė Kristui, tai Petras susirinkusius, o jų buvo, kaip rašo Šv. Lukas (*ApD 1,15*), apie 120, ragino melstis, nurodyti kandidatus ir iš jų, metant burtą, išrinkti naują apaštalą. Vadinamų šv. burtų *Urim-Tumim* metimu Sename Testamente būdavo siekiama sužinoti Viešpaties valią (Plg. *Kun. 16,8*; *Sk 26,52* ir sek.). Šv. Petras, siūlydamas burtų metimu išrinkti naują apaštalą, turėjo tą pačią Senojo Testamento mintį, būtent, kad pats Dievas burtų pagalba pasirinktų sau naują apaštalą Judo Iskarioto vietoj, papildydamas Dvylikos skaičių. Įdomu, jog kandidatų parin-kimui buvo pastatytos dvi sąlygos: Kad būtų buvęs betarpiš Kris-taus mokinys nuo pat jo apaštalavimo pradžios; ir kad būtų buvęs Kristaus prisikėlimo liudytojas, t. y. kad būtų matęs Kristų prisi-kėlusį (*ApD 1,21-23*). Buvo pastatyti du kandidatai: Juozapas, vadinamas Barsabas, ir Motiejus. Tapo išrinktas Motiejus (*ApD 1,23-26*). Taip vienuolika likusiųjų apaštalu buvo papildyti dvylik-tuoju, pirm negu jie pradėjo vykdyti savo misiją, kad Kristaus Bažnyčia, jam pačiam esant kertiniu akmeniu, kaip nurodo šv. Paulius (*Ef 2,20*), būtų pastatyta ant dvylikos apaštalu pamato (*Ef 4,15*), kaip kad senoji Sinagoga buvo pastatyta ant dvylikos Izraelio giminių pamato. Kristus neatėjo įtatyto panaikinti, bet jį įvykdyti (*Mt 5,17*). Jis neatėjo sugriauti Sinagogos, bet ją pakeisti į jo šventą, daug tobulesnę Bažnyčią. Derėjo taigi, kad jo šventoji Bažnyčia būtų pastatyta ant Dvylikos apaštalu pamato, kaip Sina-goga stovėjo ant dvylikos Izraelio giminių. Šv. Paulius laiške Efezie-čiams sako: « Taigi, jūs jau nebeesate svetimi, nei atėjūnai, bet esate bendrapiliečiai su šventaisiais ir įnamiai, pastatyti ant apaštalu ir pranašų pamato, pačiam Jėzui esant vyriausiuoju kertiniu akmeniu » (2,19 ir sek.). Dar aiškiau rašo šv. Jonas savo *Aprėiškimų* knygoje. Jis sekančiai nusako Kristaus Bažnyčią, kurią regėjo dangiškoje šviesoje: « Miesto mūras turėjo dvylika pamatų ir ant jų dvylika Avinėlio apaštalu vardų » (21,14). Pagaliau pats Išganytojas paža-

dėjo apaštalams, jog jie sėdės jo dangiškoje Karalystėje ant dvylikos sostų ir teis dvylika Izraelio giminių. Štai jo žodžiai: « Iš tikrųjų, sakau jums, jūs, kurie sekėte mane, atgimime, kai Žmogaus Sūnus sėdės savo didenybės soste, ir jūs sėdėsite dvylikoje sostų ir teisite dvylika Izraelio giminių » (*Mt 19,28*). Kristus taigi norėjo, kad jo Bažnyčia būtų Sinagogos tęsinys. Jis pašaukė todėl, kad ją pradžioje organizuotų ir jai vadovautų, dvylika apaštalu, kuriems įsakė į ją visų pirma kviesti dvylikos Izraelio giminių vaikus (*Mt 15,24*), bet nesiriboti vien jais, o priimti ir visus kitus, kad apimtų visas žemės gimines, ir taptų « viena avija ir vienas ganytojas » (*Jon 10,16*).

4. *Apaštališkoji veikla.* — Šv. Dvasios nužengimas ant apaštalu ženklina jų apaštališkos veiklos pradžią, kuri reikėsi dalinai kolektyviai, bet daugumoje individualiai.

a. *Kolektyvinė apaštalu veikla.* Pradžioje apaštalai laikėsi ir veikė drauge (*ApD 5,12*), vadovaujant tačiau Petruui, kuris visada reikėsi kaip pirmasis: ėmėsi iniciatyvos, kalbėjo ir įsakinėjo visų vardu (*ApD 2-4*; *5,3.15.20*). Dvylika apaštalu kolektyviai nusprendė paskirti septynis dijakonus, kurie jiems turėjo talkinti ypač medžiaginių reikalų tvarkyme (*ApD 6,1-6*). Apaštalai laikėsi drauge Jeruzalėje. Jie veikė sutartinai. Žmonės juos labai gerbė, o žydų vyresnieji tužo ant jų ir persekiojo juos (*5,12-18*). Persekiojimams siaučiant, daugelis mokinių apleido Jeruzalę ir, išsisklaidę provincijose, tenai sėkmingai skelbė Evangeliją. Ilgainiui ir apaštalai paliko Jeruzalę. Kai Paulius sugrižo, po savo atsivertimo, Jeruzalėje jis terado tik Jokūbą ir Petrą (*Plg. Gal 1,19*; *ApD 9,26*). Apaštalams išsiskirsčius ir pradėjus apaštalavimą ne tik žydų, bet ir pagonių tarpe (*ApD 11,19-26*), prasidėjo jų daugiau individualinė veikla.

Jeruzalės Susirinkimo bei jo nutarimų negalima priskirti išimtinai Dvylikai, nes jame dalyvavo ne vien apaštalai, o ir eilė kitų pasižymėjusių Bažnyčios vyrų (*ApD 15,6* ir sek.). Antra vertus, tuo metu, kai Susirinkimas vyko Jeruzalėje, t. y. apie 50 m. po Kr., apaštalu Kolegija jau nebuvo pilna. Žinome, jog šv. Jokūbas, Zebedėjaus sūnus ir apaštalo Jono brolis, jau buvo nužudytas. Jis buvo nukankintas Erodo Agripo I įsakymu apie 42 metus⁵. Praktiškai su apaštalo šv. Jokūbo mirtimi oficialiai baigėsi ir Dvylikos Kolegija, nes nužudyto Apaštalo vieton kitas nebuvo išrinktas. Žodžiu, Bažnyčia augo ir plėtėsi, o Dvylika pradėjo išmirti (*ApD 12,1* sek.).

⁵ U. HOLZMEISTER-C. ZEDDA, *Storia dei tempi del Nuovo Testamento*, Torinas 1950, 90-95 psl.

b. *Individualinė veikla.* — Apaštalamis išsisklaidžius po įvairius pasaulio kraštus, skelbti pagal Viešpaties įsakymą Evangeliją visoms žemės giminėms, kolektyvinė veikla pasidarė beveik neįmanoma. Kiekvienas apaštalas veikė daugiau ar mažiau individualiai. Vienok kiekvienas jų buvo vadovaujamas Šv. Dvasios (*ApD* 13,4; 16,6). Be to, jie buvo apdovanoti antgamtinėmis galiomis, taip kad darė stebuklus (*ApD* 3,1-9; 5,12; 14,7-12); ir buvo pilni charismatinių dovanų, taip kad galėjo kalbėti įvairiomis kalbomis, pranašauti ir kita (*1 Kor* 12,1-11; 14,1-33; *2 Kor* 11-12). Būdami tokiam artume su antgamtinėmis galiomis, kurios veikė į juos ir per juos, apaštalai savo veikloje galėjo būti savarankūs. Jie juk gaudavo tiesioginiai nurodymų iš Šv. Dvasios (*ApD* 16,6). Gaudami betarpiiai apreiškimų iš Dievo, apaštalai buvo visai tikri tiek dėl jų skelbiamo mokslo, tiek dėl vykdomos apaštališkos veiklos. Šv. Paulius visu griežtumu pasisakė prieš tuos, kurie buvo pradėję atmesti jo apaštalavimą, kadangi jis nebuvo vienas iš Dvylikos. Jis teigė, jog esąs paties Kristaus pašauktas būti apaštalu; jog iš Šv. Dvasios yra gavęs apreiškimą; jog skelbias tikrąją Evangeliją, taip kad, jei kas kitaip mokytų, negu jis, tas turėtų būti išmestas iš Bažnyčios (*Gal* 1,6-12; *1 Kor* 9,1-6; *2 Kor* 11,5; 12,11).

Nežiūrint visos apaštalų turėtos autonomijos, bei savarankiškumo, nė vienas jų tačiau nekėlė abejonės, bet, priešingai, visi pripažino Petro primatą; visi nusilenkė jo aukščiausiai valdžiai.

Jeruzalės Susirinkimui vadovavo Petras. Susirinkimas priėmė Petro pareiškimą, jog krikščionys iš pagonių neturi būti verčiami laikytis Žydų ritualinio Įstatymo (*ApD* 15,1-29). Paulius po atsiverimo ir po ilgo nuošalės Arabijos tyruose, prieš pradėdamas savo apaštalavimo darbą, atvyko į Jeruzalę, kad pamatytų Petrą ir gautų jo savo misijai aprobavimą (*Gal* 1,18; *ApD* 9,27). Be to, Paulius palrėžia, jog ta pačia proga Jeruzalėje jis matė dar Viešpaties giminitį Jokūbą, kuris buvo Jeruzalės Bažnyčios galva (*Gal* 1,18). Laiške Galatams šv. Paulius dar priduria, jog jo apaštališkai misijai pritarė ne tik Petras, visuotinės Bažnyčios galva; ne tik Jokūbas, Jeruzalės Bažnyčios galva; bet taip pat ir Kristaus numylėtasis mokinys šv. Jonas; taigi visi trys pirminės Bažnyčios šulai, bei didžiausieji autoritetai (2,9). Šv. Paulius rado reikalinga suminėti dar ir kitą faktą, kuris iškelia jo apaštališką uolumą ir jo ištikimybę visuotinei Bažnyčiai. Jis mini, kaip kartą jis išdrįso padaryti pastabą pačiam šv. Petru, kai šis, nenorėdamas papiktinti žydų, stengėsi laikytis ritualinių Senojo Testamento reikalavimų, ir tuo būdu rizikavo užgauti krikščionis iš pagonių (*Gal* 2,11 ir sek.).

Visus šiuos faktus Pagonių Apaštalas, mini, kad gintūsi nuo

žyduojančių krikščionių puolimų. Mat, krikščionys iš žydų puolė ir niekino šv. Paulių, kadangi jis apaštalavo tarp pagonių ir nesilaikė Senojo Testamento ritualinio įstatymo. Jie teigė, būk šv. Paulius nesąs joks apaštalas, kadangi jis nebuvo vienas iš Dvylikos. Jie nurodinėjo, jog reikia klausyti tik šv. Petro, kadangi jis yra Bažnyčios galva; ir šv. Jokūbo, kadangi jis yra Viešpaties pusbrolis, ir paties Jėzaus paskirtas pirmosios, t. y. motinos Bažnyčios Jeruzalėje galva. Žydai ypatingu būdu gerbė šv. Jokūbą, kadangi jis, būdamas Jeruzalėje, tarp žydų, ištikimai laikėsi Senojo Testamento religinių praktikų (*ApD* 15,13-21; 21,17 ir sek.)⁶.

Jie tačiau pripažino ir rėmėsi Petro autoritetu, ypač kiek tai lietė visuotinę Bažnyčią. Taip Korinto tikintieji, sukurstyti žydų, sukilo prieš šv. Paulių, sakydami, jog pripažįstą tik Petro autoritetą (*1 Kor* 1,12). Nežiūrint kad šv. Paulius buvo įsteigęs Korinto Bažnyčią, ir kad šv. Petras tenai niekada nebuvo buvęs, korintiečiai rėmėsi jo autoritetu prieš Pagonių Apaštalą, kadangi jie žinojo, jog šv. Petras yra vyriausia Bažnyčios galva. Šv. Paulius, atsakydamas korintiečiams, neneigė Šv. Petro autoriteto, jis tik ragino visus laikytis vienybės, kaip ir jis pats buvo vieningas su Petru ir kitais Evangelijos skelbėjais Kristuje, kuriame visi Bažnyčios vaikai yra viena (*Ef* 4,4-6; *1 Kor* 1,10-16; 2,4-9). Šv. Paulius pagaliau atmeta žydų puolimus prieš jį, įrodydamas, jog jis apaštalauja būdamas tikrame sutarime ir pilnoje vienybėje, kaip su Šv. Petru, taip ir su šv. Jokūbu (*Gal* 2,9).

c. Pagalbinė veikla. — Apaštalams jų veikloje talkino įvairūs pagalbininkai, kuriuos galima suskirstyti į dvi grupes: misionieriai ir dvasiškiai.

Misionieriai. Jie paprastai yra vadinami dar charismatikų vardu, kadangi jų pašaukimas ir jų veikla buvo susijusi su charismatinėmis dovanomis. Kaip apaštalai, taip ir šieji keliaudavo iš vietos į vietą, skelbdami Evangeliją ir talkindami apaštalams kurti ir tvarkyti krikščioniškas bendruomenes. Misionierių arba charismatikų tarpe Šv. Paulius mini: pranašus, evangelistus, ganytojus, mokytojus (*Ef* 4,11 ir sek.). Misionierių veikla reiškėsi sekančiai:

Jie skelbė Evangeliją, skleidė tikėjimą į Jėzų Kristų, panaudodami charismatinės dovanas, kurias Šv. Paulius nurodo, kaip Šv. Dvasios teikiamas dovanas, ir jas specifikuoja, kaip «išminties kalba», «žinojimo kalba» ir «tikėjimas» (*1 Kor* 12,8).

⁶ Plg. HEGESIPPUS, *Commentariorum de Jacobo*, lib V; žr. EUSEBIUS CAESARIENSIS, *Historia Ecclesiastica*, II, 23, 6: PG 20, 197 B.

Jie tvirtino ir ugdė tikėjimą, darydami nuostabius ženklus ir stebuklus, Šv. Dvasios teikiamų charismų galia. Tarp šių charismų yra minimos: « gydymo dovana », « stebuklų darymo galia », « pranašystė » ir « dvasių atpažinimas » (1 Kor 12,9-10).

Jie aiškino ir gilino tikėjimą, atskleisdami per charismas gaunamo apreiškimo dėka įvairias tikėjimo tiesas. Tarp šių Šv. Paulius mini « kalbų dovana » ir « aiškinimo dovana » (1 Kor 12,10).

Misionieriai arba charismatininkai, kaip ir Apaštalai, buvo paties Dievo pašaukti, įkvėpti ir siųsti skelbti Evangeliją, talkininkaujant Dvylikai. Jų misija buvo laikinė, būtent, jie privalėjo padėti apaštalams paskleisti Evangeliją ir suformuoti pirmąsias krikščioniškas bendruomenes. Ši misija baigėsi su apaštalais. Žinome, jog Dievo apreiškimas ir ordinarinės charismatinės dovanos po apaštalų jau nebuvo teikiamos.

Dvasiškiei. — Jie priklausė prie hierarchijos, todėl turėjo dar hierarchininkų vardą. Jie buvo žmonių parinkti, bet skirti dieviškai misijai. Jie buvo pašaukti, kad talkintų apaštalams, kaip religinių pareigų atlikime, taip taip pat paskirų Bažnyčių tvarkyme. Vadinasi, iš vienos pusės jie buvo kulto tarnai, o iš kitos — atliko administracines pareigas. Jie paprastai pastoviai gyvendavo vienoje kurioje nors vietoje, ne kaip apaštalai ir misionieriai, kurie keliaudavo iš vietos į vietą. Tarp Dvasiškių skirtini yra: Diakonai, Presbiterai ir Vyskupai.

Diakonai. — Pirmieji diakonai buvo išrinkti ir paskirti apaštalų Jeruzalėje. Jų buvo septyni. Greičiausiai ir šis skaičius, kaip ir dvylikos apaštalų, buvo simbolinis. Mat pas žydus septyni buvo šventas skaičius (Plg. *Prad* 2,3 ; 7,2 ; 2 *Kar* 5,10 ; *Iš* 34,21 ; *Mt* 18,22). Diakonai buvo ne tik išrinkti ir paskirti, bet taip pat ir pašvęsti, kad atliktų jiems skirtą tarnystę. Apaštalai, kaip rašo Šv. Lukas, pirmuosius diakonus pašventė rankų uždėjimu (*ApD* 6,1-6). Pradžioje diakonams buvo pavesta rūpintis vargšų šelpimu. Vėliau jiems buvo leista pamokslauti ir krikštyti. Jie neturėjo tačiau galios suteikti Šv. Dvasią rankų uždėjimu, kaip tai turėjo apaštalai (*Apd* 8,4-17). Dar vėliau diakonai drauge su vyskupais, nors būdami už šiuos žemesnio rango, tvarkė paskiras Bažnyčias (*Fil* 1,1 ; 1 *Tim* 3,8,12).

Presbiterai arba Vyresnieji. — Senajame Testamente kalbama apie vadinamus Vyresniusius (*seniores*). Jie buvo aukštieji tautos pareigūnai: daugiausia teisėjai (*Iš* 18,13-26 *Joz* 9,11 ; 1 *Kar* 11,3). Kristaus laikais vyresnieji drauge su Rašto žinovais ir vyriausiais kunigais sudarė Sinedriumą (*Mt* 27,14 ; *Mk* 11,27 ; *Lk* 22,36). Žydų gyvenančių diasporoje sinagogoms vadovavo vyresniųjų Kolegijos

(*Lk* 7,3 ; *Mt* 10,17 ; *Mk* 13,9)⁷. Apaštalai, sekdami žydų sinagogų pavyzdžiu, paskirų Bažnyčių tvarkymą patikėdavo keliems rinktiniams asmenims, kurie buvo vadinami tuo pačiu vyresniųjų titulu, kaip ir sinagogų valdytojai.

Vyresnieji, kaip ir diakonai, būdavo ne tik paskiriami, bet taip pat ir pašvenčiami, kad galėtų atlikti jiems skirtas pareigas (*ApD* 14,22). Vyresnieji valdė atskiras krikščioniškas bendruomenes kolegijaliniai (*Tit* 1,5). Jie tvarkė atskirų Bažnyčių kaip išorinį-administracinį, taip taip pat vidinį-religinį gyvenimą. Jie teikė Sakramentus (*Jok* 5,12). Jie turėjo galią suteikti Šv. Dvasią rankų uždėjimu (*ApD* 13,2). Jie buvo, taigi, vyresni už diakonus (*ApD* 8,14). Jie teikė patarimų apaštalams. Jie dalyvavo lygiomis teisėmis su apaštalais Jeruzalės Susirinkime (*ApD* 15,6.23). Vyresniųjų autoritetas Bažnyčioje buvo toks didelis, kad šį titulą sau savinosi apaštalai Petras (*1 Petr* 5,1) ir Jonas (*2 Jon* 1,1). Pastebėtina tačiau, kad Petras, nors ir vadina save presbiteru, vienok pabrėžia savo viršenybę ant šiųjų (*1 Petr* 5,1).

Vyskupai. — Vyskupo titulas paeina iš graikiško žodžio *episkopos*. Juo paprastai pažymimas valdininkas, agentas, inspektorius⁸. Bažnyčiai diena iš dienos plečiantis ir jos gyvenimui neišvengiamai komplikuojantis, jos valdyme šalia apaštalų ir presbiterų ilgainiui pasirodė nauji hierarchiniai pareigūnai vadinami vyskupai (*ApD* 20,28 ; *Fil* 1,1 ; *1 Tim* 3,2 ; *Tit* 1,7). Jie buvo iš presbiterų. Šv. Paulius kalba apie vyskopus ir presbiterus, nedarydamas tarp jų skirtumo (*ApD* 20,17-28 ; *Tit* 1,5-7). Vienok tarp jų buvo skirtumas, ir jis lietė ne pašaukimą, bet pareigas ir kompetencijas. Kaip presbiterai, taip ir vyskupai priklausė prie Bažnyčios vyresniųjų ir turėjo kunigo šventimus. Presbiterai kolegijališkai valdė paskiras Bažnyčias. Tuo tarpu vyskupai būdavo išrenkami presbiterų arba apaštalų (*Tit* 1,5 ir sek.) ir siunčiami, kad atliktų specialius patikrinimo, atstovavimo, primininkavimo ar kitokius uždavinius. Šv. Paulius ypatingai pabrėžia pirmininkavimo uždavinį, kurį turėdavo atlikti vyskupai (*1 Tes* 5,12 ; *Žyd* 13,7.17.24). Jis įsako Timotiejui, kad būtų duodamas dvigubas atlyginimas tiems presbiterams, kurie turi pirmininkavimo pareigas (*1 Tim* 5,17). Iš čia seka, kad tarp presbiterų būdavo skirtumų tiek einamų pareigų atžvilgiu, tiek gaunamo atlyginimo. Tikrumoje presbiterų Kolegijos paskirose Bažnyčiose, kad vadovavimo darbas būtų sėkmingesnis, išsirinkdavo sau pirmininką. Panaši

⁷ P. BENOIT, *Les origines apostoliques de l'Episcopat*, Bruges 1963, 19 ir sek. psl.

⁸ Ten pat, 26-31 psl.

tvarka buvo ir pas žydus, kurių vyresnieji sinagogų tvarkyme išsiringdavo sau pirmininką⁹. Presbiterų išrinktas kolegijos pirmininkas, kad išsiskirtų iš kitų, vadinosi vyskupu.

Trys apaštalų skirti dvasiškijs laipsniai sudarė bazę Bažnyčios hierarchijai visiems laikams. Apaštalai betarpiai ar per tarpininkus pasirūpino duoti Bažnyčiai gerą organizaciją, bei duoti pagrindines gaires jos ateities kaip vidinio, taip ir išorinio gyvenimo tvarkymui.

II. VYSKUPAI

Po apaštalų mirties pamažu pradėjo iškilti vyskupų autoritetas. Kaip žinome, apaštalai veikė tiesioginėje Šv. Dvasios veikimo įtakoje. Jie veikė Bažnyčioje ir ją tvarkė teokratinio būdu. Teokratinę santvarką Dievas buvo davęs savo Išrinktajai Tautai, ir tik nenoriai vėliau ją pakeitė į monarchinę formą, bet tik politinėje srityje, o Sinagoga visą laiką išlaikė teokratinę tvarką. Šią tvarką Kristus paliko ir savo Bažnyčiai, kuri turėjo pakeisti Sinagogą žmonių išganymo vyksme. Jis aiškiai sakė: « Štai aš su jumis visada, iki pasaulio pabaigos » (*Mt 28,20*). « Aš vynmedis, jūs šakelės ... Pasilikite manyje ir aš jumyse ... nes be manęs jūs nieko negalite padaryti » (*Jon 15,5.4*). « Aš melsiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Raminotoją, kad pasiliktų su jumis per amžius » (*Jon 14,16*). « Aš nepaliksiu jūsų našlaičiais. Aš ateisiu pas jus » (*Jon 14,18*). Taigi ir po Apaštalų Bažnyčia liko valdoma Šv. Dvasios Kristaus vardu ir jo galia. Kaip Šv. Petras turėjo aukščiausią valdžią, kadangi atstovavo Kristaus asmenį, taip ir Petro ipėdiniai vadovauja Bažnyčiai, atstovaudami tą patį Kristų, nematomą, bet tikrą Bažnyčios Galvą. Teokratinė tvarka savo žemiškam reiškimesi remiasi asmenimis, o ne bendruomene; individualais, o ne kolegija. Štai kodėl Bažnyčios gyvenime ilgainiui iškilo vadovaujantys asmens, o išnyko kolegijos; iškilo vyskupai, o išnyko presbiterų kolegijos. Taip kad pabaigoje pirmo šimtmečio, kaip seka iš *Apokalipsės* (1-3 skyriai), Mažajoje Azijoje visur reikėsi individualinė-monarchinė vyskupų valdžia. Tai patvirtina ir šv. Ignacas iš Antijokijos. Žinomas yra jo posakis « *Ubi episcopus, ibi Ecclesia* — Kur vyskupas, ten Bažnyčia »¹⁰. Ilgainiui taigi vyskupai paveldėjo apaštalų poziciją Bažnyčioje. Vienok vyskupai tepaveldėjo tik dalį apaštalų autoriteto ir jų turėtų galių. Skirtumas tarp vyskupų ir apaštalų aiškiai matomas iš šv. Pauliaus pasisakymų.

⁹ Ten pat, 45 psl.

¹⁰ L. MARCHAL, *Evêques*, žr. *Dictionnaire de la Bible, Supplément*, II, t., 1328 ir sek. kol.

Apaštalai buvo aukščiausia prasme charismatikai, o vyskupai ne. Apaštalas yra paties Dievo pašauktas, išrinktas ir paskirtas (*Gal* 1,1-2; *1 Kor* 12,28). Jis yra paties Dievo išmokytas (*Gal* 1,11; *Ef* 3,2-9), ir jo siūstas skelbti Evangeliją (*1 Kor* 1,17; *Gal* 1,15; *Kol* 1,18 24). Apaštalas turėjo būti liudininkas Kristaus prisikėlimo (*1 Kor* 15) ir apdovanotas antgamtinėmis galiomis (*1 Kor* 2,3 ir sek., *2 Kor* 12,11 s; *Gal* 3,1-6; *Rom* 16,18). Tuo tarpu vyskupas buvo išrenkamas žmonių (*Tit* 1,5). Jis buvo pašvenčiamas, kad galėtų eiti savo pareigas, bet nei antgamtinių galių, nei charismatinių dovanų per pašventimą jis negaudavo. Apaštalai veikė, remdamiesi visame antgamtinėmis galiomis, vyskupai, nors ir buvo gaivinami ypatingų Dievo malonių, vienok savo veikloje turėjo remtis žmogiškais dorybėmis, kurias jiems tas pats Pagonių Apaštalas primygtinai rekomandavo (*1 Tim* 3,1-7; *Tit* 1,5).

Kaip Šv. Petras, taip ir šv. Jonas apaštalai save statė aukščiau už presbiterus ir vyskopus, pabrėždami savo apaštališką prakilnumą (*1 Petr* 5,1-3; *ApD* 2-3).

Vyskupai, kad galėtų vykdyti teokratinę valdžią, kurią Kristus paliko Bažnyčioje, patys neturėdami charismatinių dovanų, kokias turėjo apaštalai, ir negaudami betarpių įsakymų iš Kristaus, turi priklausyti ir veikti vienybėje su tuo, kuris yra jo vietininkas žemėje; kuris yra įpėdinis to, kuriam Kristus patikėjo aukščiausią valdžią, kad veiktų jo vardu ir atstovautų jo asmenį Bažnyčioje, būtent, šv. Petro. Romos Popiežius, Petro įpėdinis, atstovauja Kristų ir veikia, jo asmenyje valdydamas Bažnyčią. Visi vyskupai turi būti vienybėje su juo, kad jų veikimas ir jų valdžia būtų paties Kristaus, t. y. teokratinė.

Šita prasme apie vyskopus kalba ir Vatikano II Visuotinis Bažnyčios Susirinkimas. Kaip individualinėje, taip taip pat ir kolektyvinėje veikloje, kurią Santaryba ypač pabrėžia¹¹, vyskupai vykdo savo teokratinę valdžią tik vienybėje ir priklausomybėje nuo Popiežiaus, kaip Kristaus vietininko¹².

KUN. LADAS TULABA

Roma

¹¹ Constitutio Apostolica *Lumen Gentium*, 22 nr., žr. S. Oecumenicum Concilium Vaticanum II, *Constitutiones*, Roma 1966, 131 psl.

¹² Decretum *Christus Dominus*, 3 nr.; *Lumen Gentium*, 22 nr.